

OTTO SCHMITZ. **Die Bewegung der Warenpreise in Deutschland von 1851 bis 1902**, nebst zwei Ergänzungen: Bankdiskont, Goldproduktion und Warenpreisstand, der Weizenpreis von 400 v. Chr. bis 1900. Berlin 1903. Franz Siemenroth. (443 S.).

En Fortegnelse over Varepriser er overdentlig lærerig; paa samme Maade som man danner sig et Begreb om Forandringerne i de klimatiske Forhold ved at aflæse Barometerstanden, paa samme Maade kan man af Varepriserens Op- og Nedgang faa Rede paa gode og daarlige Tider. For at gøre Oversigten lettere erstatter man de absolute Varepriser med de relative, d. v. s. man sætter Varepriserne i en given Tidsperiode lig 100 og angiver andre Tidens Varepriser i Forhold hertil. Det tekuiske Navn for disse relative Varepriser er Indextal, paa engelsk *index number*.

Schmitz har i sin Bog stillet sig til Opgave at give Pris og Indextal for enkelte Hovedvarer i Tiden 1851—1902; særlig har han kastet sin Kærlighed paa det summariske Indextal (*total index number*) d. v. s. Gennemsnitstallet af de forskellige Varers Indextal. Denne Kærlighed er i og for sig uheldig, naar Læseren særlig lægger Vægt paa at faa Oplysning om Prisen, da den tvinger Forf. til at begrænse det Antal Varer, hvorom han kan give Oplysning; Prisen paa Hvedemel er saaledes ikke medtaget, da den allerede findes i Hvedeprisen.

Priserne er dels tagne fra Tysklands officielle Statsstatistik (fra Aaret 1879 at regne), dels for Hamburgs Prisstatistik (fra 1851 til 1879). Angivelserne er indtil 1879 med Aaret som Enhed, derefter maanedlige. Saavel i Valget af Varearten som i Valget af Prisarten har Forf. ladet sig lede af sit Hovedformaal: Dannelsen af det summariske Indextal. Priserne ere saaledes tagne saa rene som muligt, uden Transportomkostninger o. l.; Kulpriserne ere hentede fra de *rhein-westfälische* Egne og ikke fra Berlins Notering; Kornpriserne ere efter Berlins Notering, da denne Plads ved sin toneangivende Stilling

OTTO SCHMITZ. **Die Bewegung der Warenpreise in Deutschland von 1851 bis 1902**, nebst zwei Ergänzungen: Bankdiskont, Goldproduktion und Warenpreisstand, der Weizenpreis von 400 v. Chr. bis 1900. Berlin 1903. Franz Siemenroth. (443 S.).

En Fortegnelse over Varepriser er overdentlig lærerig; paa samme Maade som man danner sig et Begreb om Forandringerne i de klimatiske Forhold ved at aflæse Barometerstanden, paa samme Maade kan man af Varepriserne Op- og Nedgang faa Rede paa gode og daarlige Tider. For at gøre Oversigten lettere erstatter man de absolute Varepriser med de relative, d. v. s. man sætter Varepriserne i en given Tidsperiode lig 100 og angiver andre Tidens Varepriser i Forhold hertil. Det tekuiske Navn for disse relative Varepriser er Indextal, paa engelsk *index number*.

Schmitz har i sin Bog stillet sig til Opgave at give Pris og Indextal for enkelte Hovedvarer i Tiden 1851—1902; særlig har han kastet sin Kærlighed paa det summariske Indextal (*total index number*) d. v. s. Gennemsnitstallet af de forskellige Varers Indextal. Denne Kærlighed er i og for sig uheldig, naar Læseren særlig lægger Vægt paa at faa Oplysning om Prisen, da den tvinger Forf. til at begrænse det Antal Varer, hvorom han kan give Oplysning; Prisen paa Hvedemel er saaledes ikke medtaget, da den allerede findes i Hvedepriisen.

Priserne er dels tagne fra Tysklands officielle Statsstatistik (fra Aaret 1879 at regne), dels for Hamburgs Prisstatistik (fra 1851 til 1879). Angivelserne er indtil 1879 med Aaret som Enhed, derefter maanedlige. Saavel i Valget af Varearten som i Valget af Prisarten har Forf. ladet sig lede af sit Hovedformaal: Dannelsen af det summariske Indextal. Priserne ere saaledes tagne saa rene som muligt, uden Transportomkostninger o. l.; Kulpriserne ere hentede fra de *rhein-westfälische* Egne og ikke fra Berlins Notering; Kornpriserne ere efter Berlins Notering, da denne Plads ved sin toneangivende Stilling

som Verdensmarkedet i Korn hurtigst gengiver enhver Prisforandring.

Teksten til Værket deler sig i to Afsnit, dels en Række statistisk-teoretiske Bemærkninger om Pris, dels en Oversigt over Prisbevægelsen 1851—1900. De statistiske Bemærkninger ere ret overfladiske, om end Forf. er inde paa den rette Tankegang, at Beregningen af det summariske Indextal maa afhænge af den Brug, man vil gøre af Begrebet; vil man undersøge Prisforandringernes Indflydelse paa *standard of life*, maa man tillægge Indextallene »Vægt«, vil man nøjes med en blot og bar Fremstilling af Prisbevægelsen, kan man udelade »Vægtene«. Det teoretisk vanskeligste Spørgsmaal ved Dannelsen af det summariske Indextal, Spørgsmaalet om hvilken Gennemsnitsberegning man skal benytte, om det skal være det aritmetiske Gennemsnit, det geometriske eller endnu et tredje, berøres ikke.

Anden Del af Teksten giver en lille Oversigt over det summariske Indextals Bevægelse. Efter Forf. har Priserne udvist følgende Bølgebevægelse:

1ste Bølge fra	1849—1858,	Varighed	9 Aar,
2den — —	1858—1870,	—	12 — ,
3die — —	1870—1879,	—	9 — ,
4de — —	1879—1886,	—	7 — ,
5te — —	1886—1895,	—	9 — ,
6te — —	1895— ? ,	—	? — ,

Maksimumspunkterne i disse Prisbølger falde i 1857, 1863, 1873, 1880, 1890 og 1900.

Man savner i dette Afsnit i høj Grad en Sammenligning med andre Forfatteres tilsvarende Undersøgelser; kun nogle enkelte Sammenligninger gøres med Soetbeers Indextal. Resultatet af Sammenligningen bliver en omtrent ensartet Bevægelse. Soetbeers Indextal borttage al Nyhedens Interesse fra Schmitz's Tal; Bogens Eksistensberettigelse maa nu snarest søges i, at man her har en let Adgang til Tysklands Prisforhold, medens Soetbeers Oplysninger ere spredte i forskellige Tidsskrifter.

I et lille Tillæg søger Forf. at paavise, at høj Diskonto, højt summarisk Indextal og stor Guldproduktion indtræffer samtidig. Man savner her — som forøvrigt næsten overalt, hvor Økonomer har givet sig af med disse Spørgsmaal — en dyberegaaende statistisk Undersøgelse. Forf. tror saaledes at finde en Aarsagsforbindelse, fordi høj Diskonto og stor Guldproduktion indtræffer samtidig i 14 af 25 Tilfælde! Skal vi naa til Bunden, maa vi benytte de statistiske Maaleregler for »Korrelation«.

Endelig er der endnu et Tillæg med Hvedepriser fra Aar 400 f. Kr.; dette lyder af mere, end det er. Forf. har nemlig kun regelmæssige Prisfortegnelser fra Aar 1200 e. Kr. og giver i Tilslutning hertil et Par (ialt 7) Prisnoteringer før denne Tid.

Edv. Ph. Mackeprang.

T. H. FARRER, **The state in its relation to trade.** With supplementary chapter by SIR ROBERT GIFFEN. London 1902. Macmillan & Co. (208 S.).

Der er Bøger, der altid vækker Interesse: de, hvori Mænd fra det praktiske Liv lægger de Erfaringer, de vandt, og de Resultater, de naaede, frem for Offentligheden. En saadan Bog er Farrers. Ganske frigjort fra det Sneversyn og den Ensidighed, der ofte knytter sig til den praktiske Mands Fremstilling, fører Farrer Læseren ind i den Række Forhold, i hvilke han gennem en Menneskealders Virksomhed i Board of Trades Tjeneste har kunnet konstatere et Vekselforhold mellem Staten og den frie Omsætning. Liberalist som han er, mener han, at det private Initiativ absolut skal være det ledende Princip i Samfundslivet, men det praktiske Liv har lært ham, at i mangfoldige Tilfælde griber Staten baade ved Lovgivning og Administration snart hæmmende og snart opmuntrende, men altid regulerende ind i den frie Omsætning. I Paa-visningen af denne Statens Indflydelse saavel i det store som i det smaa ligger det centrale i Farrers Bog. Tal-